

1845-10-11

AFSENDER

Lorenz Frølich

MODTAGER

J.Th. Lundbye, Thorald Læssøe

FAKTA

Dokumenttype:
Brev

Generel kommentar:
Brevene er skrevet til J.Th. Lundbye og Thorald Læssøe. Det sidste brev er et afskrift af et brev, som P.C. Skovgaard har haft med, her mangles slutning, da konvolutten ikke er bevaret.

Afsendersted:
København, Marienlyst

Omtalte personer:
Karl Francke
Louise Mathilde Francke
N. F. S. Grundtvig
Svend Grundtvig
Gitte Høyen
N.L. Høyen
J.Th. Lundbye
P.C. Skovgaard
Georg Steenberg
Sophie Withusen

Arkivplacering:
Mappe 34 nr. 27

DOKUMENTINDHOLD

Breve er skrevet til J.Th. Lundbye og Thorald Læssøe. Det sidste brev er et afskrift af et brev, som P.C. Skovgaard har haft med. Det er også fra Frølich, og omhandler boligforholdene i Dresden. I de to første breve informerer Frølich om sorgen, han føler efter sin søster Franckes død. Han kommer også ind på at P.C. Skovgaard maler et billede med en skov og et glimt af Skarrild sø.

TRANSSKRIFTION

Løverdag d. 11 October 45 Marienlyst

Kjære Lundby!¹

I Mandags Aftes var der stor Læseforening især for dine Breve hos Grundtvigs²; men man vilde ei ret finde sig i at du klagede; Steenberg³, som jeg et Par dage senere viste mit Brev, udtalte sig endog bestemt derimod, - han sagde, det var sygeligt, naar for et ungt Menneske de mange farlige Indtryk ikke for nogen Tid kunde opveie det Hyggelige, han har i Hjemmet; jeg vil ei sige Noget, [for bestemt] jeg vilde maaskee komme til at dømme mig selv; jeg vil stemme i med en Anden; det er prægtigt, naar du bliver dine første Indtryk troe, og udstikker dem, - men dog - du var utilfreds her; du er det der, ligger det ei noget for dig selv i man burde overalt kunne være tilfreds; og er du nu engang reist, saa søg ogsaa ret at hengive dig i de skjønne Nydelser - du skriver ei et Ord om Kunstskatten, ei et Ord om dine Arbejder; - Du skriver, det er Alt som et Skuespil; - det er ei Italiens Skyld, men din, naar du ei kan trænge dybere ind i det. Jeg vil derfor sige os 2 Hængehoveder; lev altid ret i det Nærmeste Nærværende, og vi ville hverken længes efter, hvad vi endnu ei have, eller beklage, at vi ei nøde det Forbigaaende. -

Søndag d. 19de October

I gaar morges kl. 3½ hensov min Søster Louise Francke⁴ roligt, hun havde lidt længe og meget, Lungen var angreben, den sidste dag havde hun en Brøstkrampe og derefter sov hun roligt indtil hendes død. - Stakkels Mand⁵, og stakkels 5 Smaa; det er første Gang Manden med Leen har maiet saa nær ved mig, eller ved os, det er os ogsaa underlig fremmed; naar man troer at have gennemarbejdet det i Tanken, saa kommer de paa een Gang igjen som noget ganske Nyt. Det er saa underligt, at se [?]

●2●

Børnene undt. Sophy⁶ - løbe saa sorgløse omkring, men de vilde jo faa det længst og meget at føle. -

Jeg har læst dit Brev til Fru Høyen⁷; jeg maa lade dig vederfare Ret, skjønt af samme Indhold, var det meer fattet og fornuftigt, end deres til os; Ja kjære Ven; jeg var jo gjerne kommet ned til dig; det havde [været] behageligt for os begge; - men, jeg har ingen [rigtig] Tillid meer til mig selv; jeg vil ei lade det komme an paa at koste min Fader mange Penge i flere Aar, naar jeg ei kan forudsige et bestemt Resultat; i Dresden have de ei villet have mine hensendte Billeder, men gjentaget bestillingen paa de samme Betingelser; jeg er kjed af at male Billeder, som Ingen gider havt; I Dresden kan jeg lære Reenhed i Behandlingen og det, at benytte Naturen meer ved mine Billeder; jeg maae da see at frigjøre mig fra det, jeg ønsker at lære af dem. - Gaar det saa, og jeg tjener nogle Penge, saa kommer jeg næste Efteraar til Rom, og, gjør du det samme, bliver vi maaske Vinteren 46/47 der sammen? -

Skovgaard⁸ har begyndt et stort Billede (Pendant til de forrige) foran stor Skov; Skarrild - Sø i Baggrunden som et Glimt; - Solen staar bag. - det bliver vist herligt; Skovg. er i det hele den solide Fyr, som du selv omtaler [ham] i dit Brev. - Men, paa Tirsdag reiser jeg med Geysler til Slettin hvis du vil tilskrive mig til Dresden, saa addresser det til Profs. Bindemann. Farvel kjære Ven din Lars Maler⁹

Hils S. Winther fra mig, jeg efterlever ikke heller hans Indbydelse; han vil ogsaa føle deltagelse for vor Sorg; - han kjendte min Søster godt. -

●3●

Kjære Thorrald!¹⁰ Tak for dine smaae Randbemærkninger. Du har vel alt erfaret af Lundby, at jeg har mistet min Søster Francke⁴, det er ikke intetsigende at man siger at Familie = Savn; naar Een gaar bort, da føler man, at der er en Forbindelse som i et organisk Legeme, mange fine Fibere rives over, og man føler Smerten umiddelbart; - det var et sørgeligt Syn, at se min Svoger⁵ i Øieblikket som reent knækket; han gaar og bevæger sig som en Olding. - Jeg har staaet længe nede hos Liget og stirret hende i Ansigtet, det fylder En med et underligt Alvor. - Jeg kommer ikke til at besøge inden jeg reiser (paa Tirsdag) i den Stemning, jeg er, og i og med den liden Tid jeg har, besøger jeg næsten Ingen. - Lev vel hils Jerichou; og jeg haaber endnu at træffe Eder alle samlede i Rom. Din Ven Lorenz.

Kjøbenhavn d. 5. December 1845

I dag kom Skovgaard op til mig med en lille Bakketrold - om Forladelse: Dværg skulde jeg have sagt - han havde Hilsener at bringe fra Venner i Rom. Han kommer tilbage en af Dagene med Bud og Hilsen fra Højen, Skovgård og flere. - Med det samme bragte Skovgaard mig et Brev fra Frølich, et sandt Mesterstykke, som De her skal faae, Ord til andet. Her er

det: Kjære Svend¹¹ og andre Kjære!|X| Her sidder jeg i mit Værelse i 3dje Etage, et Symbol på, at Kunstnerne stræbe mod det Høje. Jeg har ingen Udsigt, fordi [overstreget: jeg] det i dette Øieblik er Nat; men om Dagen har jeg den frie Horizont, som viser mig Dagens Himmelfænomener dem, et dorsk Øie ei vil kalde Underværker, fordi det synes at see det samme daglig; men et klart Blik seer aldrig det samme komme igien (men også jeg seer ofte uden at see). Under Himlen kommer da Jorden, nærmest Himlen: de fjærne blå Bjerge, hvori Fantasien kan lægge alle sine Billeder. Saa kommer Marker og Landsbyer, og nærmest Haver og Dresdens Huuse. - Mit Værelse har 4 Vægge, Kvadratens Fasthed & Regelmæssighed, minder mig om, hvad jeg fatter. I Vinduet staar mange Blomster - dog ingen Bregner eller Nælder, men Roser og andre for mig navnløse Blomster, som min Værtinde vander, og jeg seer paa. Epheuen kravler omkring paa Væggene. Jeg sidder ved et Meubel, hvis underste Sfære indeholder Legemets Prydelse, såfremt Skjorter og Buxer ere smukkere end den nøgne Natur. Ved den mellemste (Sfære) tegner og skriver jeg mine Hieroglyffer, og oveni er Åndens Spisekammer, og til Symbol staar ogsaa Sukkeret til Kaffen og Saltet til Brødet sammesteds, så kan Synet fattes. openp Ovenpå dette Bibliotek antyder en Gibs-Elefant sindrigt Visdommen, to tvinende Børnehoveder minde mig om Familielivets Glæder (NB underneden skråler |X) Dette "og andre Kjære" er senere tilskrevet, hvoraf kan forklares den Uregelmæssighed : at Forfatteren først taler til en 2den personlig og saa en til en ditto Pluraris (Oversenderens Anm)]

●4●

En, som jeg kan nyde uden at see den) Min Tobak indeholdes i en hvid Porcelæns-Krukke, for at minde om, at Nydelsen er uskyldig, men skrøbelig, og en Sfinx paa Låget betegner at Tobakkens Nydelse virkelig er et Mysterium. Derved står Svovlstikker, som Lysets Kilde, Natlys, Voxstabel og Lampe, som "Nattens store og små Lys" Foran Magelighedens Sæde: en blød Sofa, staa det eenbenede, trefodede, runde Bord med det røde Tæppe, hvori Industriens Fantasi har indvævet gule Jægere, Krands, Fugle, Hjorte m.m. Derpå står en klar Karaffel med det bare Vand, betegnende Afholdenheden, slet ikke, at jeg ikke drikker Andet; tværtimod, at jeg har det for Øje og – lader være at drikke, forløjerlig nok – jeg bliver daarlig af Dresdner Vandet. Kakkelovn, Stole og Brændekurv, Spyttbakke, Alt står i den beste Orden. Hvordan hænger det sammen? "Der Frölich ist hingezogen bei den Kirchhof (således heder min Værtinde) und da ist Alles Ordentlich" Det følger vel med det Navn: at være ordentlig. Hun ordner så kannibalisk; en Slags Begravning - at jeg,

for at finde mine Ting igjen, heller selv lægger dem af Vejen, jo, det må jeg sige: hun sørger for mig, som om hun var min Moder, og jeg 4 År gl., dækker Sengen og varmer Skjorten ved Ovnen, giver mig Piller og stiller det trebenede Natskrin ved Siden af det bløde Leje, sørger for Brænde og Vindruer, Pas og hullede Strømper. Når jeg går ud af mit Værelse, kommer jeg på en Stentrappe med Figurer i Nischer, over hver Dør en Medaillon, og indenfor finder jeg sammes Forfattere, og det er lutter Kunstnere. - Nu har jeg vrøvlet mig en øjeblikkelig Overgivenhed fra Halsen (Måske Læseren en øjeblikkelig Kjedsommelighed på Halsen), kløet mig i Hovedet og Skægget, så 39 Hår krumme deres slanke, røde og brune Legemer på Brevet og med deres Skygge skrive de sorte Streger mellem Bogstaverne. Dog, dem skal Du blive fri for – P.S. På Væggen har min Værtinde hængt en Deel Litografier efter berømte Mestræ, som minde om, at det Bedste kan parodieres. – Nu veed Du hvordan jeg boer. - Klokkeren er 1; jeg sidder her og filosoferer (: dovner) og må dog rigtig have mig en Pibe endnu. Du og Johan sidder sagtens ligedan i Vimmelskafte –nej! I læse! –

Den 29de November 1845: Hvis jeg nu vilde læse det Vrøvl fra sist igjennem, så fik I det sagtens aldrig for Øjne; men Ens Venner tør jo nok se En i Soveskind (: Sloprok) og også på Hosesokker. Nu bilder I – Svend¹¹, Johan¹ (hvis han gider læse sådan Noget) Skovgaard, måske Steenberg³ og hvis I ellers vilde vise det til Nogen, f. Ex. til H. Bech – Jer ind, at nu, jeg har løbet med Gammen, vil jeg slå Alvor ovenpå. (Det var nok en ordentlig Bummert; et saxisk Citat af et dansk Ordsprog X)– men pyt! det gider jeg ikke, og I skulde have lange Arme for at tvinge mig." Hvad jeg bestiller? "- Jeg tegner og visker ud, og hvad jeg ikke visker ud, det - bliver stående. " – Og hvad er så det?" – Ja, det skal I få at see (forb. fra konvolutten X|) Bommerten ligger i at han har løbet, for rendt,|(fortsættes på konvolutten)| da Lignelsen er taget af Væven. |Afskriverens Anm.)

¹ Maler J.Th. Lundbye (1818-1848).

² Formentlig var de samlet i N.F.S. Grundtvigs (1783-1872) hjem. Han var far til vennen Svend Grundtvig (1824-1883).

³ Teologistuderende Georg Steenberg (1820-1860).

⁴ Louise Matilde Francke (Ca. 1815-1845) født Frølich og søster til maleren Lorenz Frølich.

⁵ Karl Philipp Francke (1805-1870).

⁶ Louise og Karl Franckes ældste datter Sophie Francke (1837-1860) senere gift Withusen.

⁷ Gitte Høyen (1799-1883). Født Westergaard gift med kunsthistoriker N.L. Høyen (1798-1870).

⁸ Maler P.C. Skovgaard (1817-1875).

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

⁹ Maleren Lorenz Frølich (1820-1908) blev nogle gange omtalt som "Lars Glad" iblandt venner, det er muligvis derfor han har underskrevet sig: "Lars Maler".

¹⁰ Maler Thorald Læssøe (1816-1878).

¹¹ Vennen Svend Grundtvig (1824-1883).

OMTALTE VÆRKER

Kjære Lunde!

Lørdag d. 11 October 1851 Marientag

I Mandags Aften var der stor Løstformning efter den
Lørdag for Gruntvigs; man man vilde ni vel finde
jeg i et di klagede; Steenberg, som jeg at saa
denne samme skifte mit Lørdag, indtalle sig endog
bestemt derved, - saa sagde, det var tydeligt, naar
for at noget Mellemstid i mange forlignende
lyde ikke for nogen tid kunne opgive det bygge-
lige, saa var i Hjemmet; jeg vil ni jeg Høst, ^{for}
jeg vilde med jer komme til at komme mig
fals; jeg vil komme i med en Brev; det er
gode, naar di bliver den første i det Brev,
og indskrives den, - mandag - di var indskrives for;
di er det der, ligesom det ni noget for dig fals; men
kunde omvælt kunne være tilfreds; og nu di ni en
gang raigt, saa jeg ogsaa vil at forgive dig; di skjen-
ne Høst, - di bliver ni et Ord om Kompletten,
ni et Ord om den Brev. - di skriver, det er
alt som at Ni sig; - det er ni Italiens Regl; man
din, naar di ni kan bruge dybere ind i det. Jeg vil
derfor sig os 2 Jangfoster; læs altid vil i det Høst,
mange og Høst, og ni ville forlignende
etter, hvad ni anden ni fals, eller bakkage, et di
ni vilde det forlignende. - Søndag d. 19de October

I går morges di. Ni skriver min søster Louise Franckel
roligen; som første lidt lunge og meget; Lunge var
angrebne; den første dag havde sin en Høst, og
og skrifter har sin rolige indtil første. - Høst,
kaldt Mand, og stakke 5 Mænd; det er første Gang
Manden med Lunde var været på det med mig,
eller med os; det er os ogsaa indskrives fremmed;
naar man tror at være gjennemarbejdet det i
Færden, saa kommer den anden Gang igen som
noget ganske Regl. Det er for indskrives, at for

Leornum - iindt. Sophy - loka paa Jorstedens overboing,
men de vilde jo faa det loyft og maagt at gøle. -
Jag saa lod det Leren til Jon Høgen; jeg maade
lode dig undergeve Rat, skjønnt at Jemmer Strøfeld,
mar det marer fattat & fornøstigt, end dem til os;
jeg hjere Han; jeg mar jo gjerne kommet ned til
dig; det færdt betageligt for os begge; - men, jeg
saa ingen Tilleid marer til mig selv; og jeg vil ei
hade det komme an paa at kofte min Fader maade
og Penga & flave Nar, naar jeg ei faa fornøstige
at bestemt Røstet; i Dresden paa de ad villet
paa min færdige Lilleder, men gjaendagt la,
gfillinger paa de Jemmer Ledingaljer; jeg av
djad af at male Lilleder, som Tugan gider færd;
i Dresden har jeg lora Skulptur; Løfandlinga og
at, at bringte Platinen marer ved min Lilleder;
jeg maade da saa vel frigjøre mig fra det, jeg
ei villet at lora af dem. - Geve det paa, og jeg hjer,
mar nogle Penga, saa kommer jeg nok til Jemmer
til Rom; og, gjer det til Romma, blaar vi maagre
Antikken ⁴⁶ de Jemmer? -
Skovgaard saa bagget at glore Lilleder flandene til de
Forsigt foran for Nos; Skarildt. De; Leagrunder
som at Gland; - Poler paa en bag. - det blisar vist
færdigt; Skovg. av: det Jule den Jøliche Tjor, som den
Jule ombaler; det heres. Mar, paa Torsdag var.
Jag jeg mar Gesser til Stettin. Saaad hjere Han
Jemmer de vil tilhøve mig til Min Lars Malar
Dresden, - saa undergeve det til Gils S. Winther fra mig,
Prof. Bendemann; jeg røstolene ikke feller paa Torsdag
det; - saa vil ogsaa fæle. Maagde for nos for; jeg hjere min
Tjere godt. -

Tjære Thorvald! Tak for dine smaa Sundbarnstok,
vinger. Du har vel alt opført af Lundby, at jeg har
misset min Posten Francke, det er ikke indtægtsagt, at
man siger at Familien = Lem; naar han gaar bort, du
følger med, at der er en Forbudslovs for et organisk Le-
gum, mange fine Fibra viser om, og man følger
Konstene umiddelbart; - det var et sørgeligt Syn, at
jeg min Prozer; i Qvælibet som vent endelig;
jeg gaar og bruger sig som en Oding. - Jeg har
prænt lovet mig for Light og flint Jern. Udførelse,
det følger nu med et underligt Udseende. - jeg kom,
med ikke lidt at besøge inden jeg rejste op på Tors-
dag i den Rommer; jeg er, og med den tiden ind
jeg har, besøge jeg mig i Tjære. - Lad vel
fide Jernkøbe; og jeg gaar og sender at broffe for
alle sandede i Rom. Din Van Loreny

SKOVGAARD-MUSEET

Mappe 24 Nr. 27

Kjøbenhavn d. 5. Decbr.

I dag kom Skovgaard og tal mig med en lille Basketrold - om Forledelse.
Dværg skulde jeg have sagt - som havde Helium at bringe fra Venen i
Rom. Han kommer tilbage en af de gamle med Bud og Helium fra Højen, Skovgaard
og flere. Med det samme besøgte Skovgaard mig at Brev fra Tröls, et
sægt Mesterstykke, som de her skal faae, Ord til andet. Her er det:
- Høje Læse og andre Tjære - Her sidder jeg i mit Værelse i Bøje Stage, et Symbol på,
at Kunstnerne står med det Høje. Jeg har ingen lidet, fordi det er det Gæstebud, et
Nat, men om dagen har jeg den fine Hæretent, som viser mig dogens Himmelfænom-
ner, dem et dædt Høje og vil kalde Underværker, fordi det er synet at see det samme
daglig; men et klart Blik ser aldrig det samme komme igen (men også jeg ser ofte
uden at see). Under Himmelen kommer da Jorden, nærmest Himmelen: de fjærne
blå Bjerge, hvori Tautasien kan lægge alle sine Billeder. De kommer Mar-
ker og Landtilgjer, og nærmest Haver og Drejner - Hise. - Mit Værelse
har 4 Vægg, Kvadraternes Fæstet & Regelmæssighed minder mig om hvad jeg
fattede. I Vinduet står maage Blomster - dog ingen Brequer eller Høje,
men Plæser og andre far mig navnløse Blomster, som min Vertinde
vander, og jeg ser på. Epheuen kravler omkring på Væggene. Jeg sid-
der ved et Hebel, hvis underste Sparer indeholder Legemets Prøjdelse, så
fremt Højer og Bæker ere saukkere end den nøgne Natur. Ved den o-
Mellemite (p. Hare) tegner & skriver jeg mine Hieroglyfer, og oveni erlin-
dens Spejlskammer, og til Symbol ~~et~~ står også Sakkeret til Klaffen og
Laltet til Brødet samme sted; så kan Jere fatte. ~~Om~~ Om på dette
Bibliotek antyder en Gibe - Elefant sidder Veddommen, to tinnende Bør-
nehovder minder mig om Familienets Glæder. (B. Underneden skræler

2) Dette "og andre Tjære" er senere tilføjet, hvorefter kan fortolkes den uregelmæssighed: af
Tjærethen først falder til en 2 den første Ting, og sidder en til i dette Brev. (Overienderens Anm.)

En, som jeg kan nyde uden at see den). Min Tobak indholdes i en bred
Pariselsens-Krukke, for at minde om, at Nydelien er uskyldig, men ikke
velig, og en Sphinx på Læget betegner, at Tobakkens Nydelie virkelig er
et Mysterium. Deres ita Voudstikker, som Lyriks' hvide, Natligt, Vorstald
og Lampe, som "Nattens Støve og End Lys". Foran Magelighedens Lade: en blødt
Vase, står det senhenede, trefodede, runde Bord med det røde Teppe,
hvori Industriens Tantsie har indruvet gule jagere, Krands, Figle,
Hjorte m. M. Derpå står en klar Karaffel med det klare Vand, betegnende
Afholdenheden, slet ikke, at jeg ikke drikker Øndet. Svartimod, at jeg
har det for sig og - ladet være at drikke, for - Løjelig nok - jeg bliver
dårlig af Dresdner - Vandet. Takkelov, Stå, Prævedekun, Spjette-
Lappe, Alt står i den beste Orden. Hvordan honger det sammen?
- "Der Frøleik ist hingerogen bei den Reichhof (saleder hedde min
Værtinde) nu da ist alles ordentlich!" Det følger vel med det
Narra: at være ordentlig. Hm ordner is Kammibalk - en Slags
Begravning - at jeg, for at finde mine Tung igjen, heller selv lag-
ger dem af Vigen; ja, det må jeg sig: him sørger for mig, som om
han var min Moder, og jeg var 4 år gl., dækker Lungen og var-
mer Skjorten ved Ornen, giver mig Peller og stiller det trebe-
nede Natstovin ved Liden ad det bløde Leje, sørger for Brønde
og Vindruer, Paß og trillede Skrømper. Når jeg går ud af mit Værelse,
kommer jeg på en Sten trappe med Figurer i Nischen, over hver
står en Medaillon, og indenfor finder jeg Sammes Forfatter, og det
er Litter Kunstner. - Nu har jeg prøvet mig en øjeblikkelig
Overgivethed fra Italien (mærke Læsere en øjeblikkelig
Sommelighed på Halsen), kaldet mig i Hovedet og Skagget, is 39
Hix krumme deris slanke, røde og brune Legemer på Brevet og
med deres Skjigger skrive de sorte Strøger mellem Bogstænkene.
Dog, den skal du blive fri for. - P.S. På Væggen har min
Værtinde hangt en del Litografier efter berømte Mestere,
som minde om, at det Beste kan parodieres. Nu ved du,
hvordan jeg loer. - Flokken er i, jeg sidder her og filosoferer
(: dovner) og må dog rigtig have mig en Pibe endnu. - Du
og Johan sidde sagteud ligedan i Krimmelstaflet - nej!
I løse! - Den 2 Gde November 1845: Hvis jeg nu vilde
løse det Vrøvl fra Läst igjennem, så fik I det sagteud aldrig
for Gine; men En's Venner tør jo nok see En i Lovestimle: Slap
rokt) og agt på Høresøker. Nu bilder I - Lveni, Johan (hvis
han giver løse sådan Noget), Georgens, mærke Steenberg og hvis
I ellers ville vise det til Nogen, f. Ex. til W. Beck - jer ud,
at nu, jeg har løbet med Gammen, vil jeg slå Alvor ovenpå.
(Det var nok en ordentlig Barmert; et saxiskt Citat af et
dansk Ordsprog) - men pist! det giver jeg ikke, og I skulle
have Lange Arme for at tvunge mig. "Hvad jeg bestiller?" -
jeg tegner og visker ud, og hvis jeg ikke visker ud, det - bliver
stæende. "Og hvad er så det?" - Ja, det skal I få at
(Løstæker på Kompletten). (Afskriver - Am)

2) Barmerten ligger i at han har løbet for rendt, da Legation er taget af Vænen.